

PERUSOPETUKSEEN **VALMISTAVA OPETUS**

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

SISÄLLYS

Perusopetukseen valmistava opetus – lähtökohtia	3
Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt	5
Mistä kielenopetus aloitetaan?	5
Tavoitteena monikielisyys	6
Muiden oppiaineiden opiskelu	9
Arviointi ja todistukset	9
Valmistavasta esi- tai perusopetukseen	10
Valmistava opetus on koulun yhteinen asia	10
Oppimisen ja koulunkäynnin tuki	13
Kodin ja koulun yhteistyö	13
Oppilashuolto	13
Oppilaanohjaus	13
Lisää aiheesta	14

Perusopetukseen valmistava opetus – lähtökohtia

Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu kaikille niille esi- ja perusopetusikäisille maahanmuuttajataustaisille lapsille ja nuorille, joilla ei ole vielä tarvittavia kielellisiä valmiuksia esi- tai perusopetuksessa opiskeluun. Keskeistä opetuksessa on oppilaan kielitaidon kehittäminen sekä valmiuksien antaminen esi- tai perusopetusta varten. Opetukseen voivat osallistua sekä vasta maahanmuuttaneet että Suomessa syntyneet maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret. Opetukseen osallistuminen ei edellytä oleskelulupaa.

Valmistavaa opetusta varten ei ole määritelty valtakunnallista tuntijakoa eikä oppimäärää, joten oppilaalle laaditaan oma opinto-ohjelma. Opinto-ohjelmassa määritellään oppilaan oppimisen tavoitteet, opiskeltavat oppiaineet, tuntimäärät ja sisällöt, oppilaan integroiminen ikätasoa vastaaviin esi- tai perusopetuksen opetusryhmiin sekä ohjauksen järjestäminen ja oppilaan mahdollisesti tarvitsemat tukitoimet.

Valmistavan opetuksen laajuus vastaa yhden lukuvuoden oppimäärää. Opetusta annetaan 6–10-vuotiaille 900 tuntia ja tätä vanhemmille oppilaille vä-

Keskeistä opetuksessa on oppilaan kielitaidon kehittäminen sekä valmiuksien antaminen esi- tai perusopetusta varten.

hintaan 1000 tuntia.¹ Oppilas voi siirtyä esi- tai perusopetukseen jo ennen valmistavan opetuksen tuntimäärien täyttymistä, mikäli hänellä arvioidaan olevan siihen riittävät valmiudet.

Ryhmämuotoisen valmistavan opetuksen ryhmäkoon määrittelee opetuksen järjestäjä. Opetushallitus suosittelee, että valmistavan opetuksen ryhmäkoko ei ylitä 8–10 oppilasta. Useissa kunnissa on saatu hyviä kokemuksia esimerkiksi inklusiivisesta valmistavasta esi- ja alkuopetuksesta: valmistava opetus voidaan järjestää inklusiivisesti perusopetuksen ryhmässä, mikäli se katsotaan oppilaan kielitaidon kehityksen kannalta tarkoituksenmukaiseksi. Opetusta on mahdollista järjestää myös yhdelle oppilaalle, koska valmistavan opetuksen valtiosuus on oppilaskohtainen.

USEIN KYSYTTYÄ:

[Jos kunnassa halutaan järjestää valmistavaa opetusta, pitääkö siihen anoa lupa jostakin?](#)

Kunta ei tarvitse järjestämislupaa, mutta muut opetuksen järjestäjät tarvitsevat sen. Kunta voi järjestää valmistavaa opetusta, jos kunnassa on sitä tarvitsevia maahanmuuttajataustaisia oppilaita.

¹ Perusopetukseen valmistava opetus rahoitetaan valtiosuudella, joka on kytketty oppilaan läsnäolokuukausien määrään. Läsnäolokuukausi on 30 kalenteripäivän pituinen ajanjakso, jona oppilas on ollut opetuksen järjestäjän oppilaana. Rahoituksen perusteeksi voidaan hyväksyä yhden oppilaan osalta enintään yhdeksän läsnäolokuukautta. Tällöin opetuksen laajuuden on vastattava yhden vuoden oppimäärää, joten keskimäärin yhtenä rahoitukseen oikeuttavana läsnäolokuukautena opetusta tulisi 6–10-vuotiailla oppilailla olla 100 tuntia ja tätä vanhemmilla oppilailla 111 tuntia. (Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 1486/2016, perusopetusasetus 852/1998.)

Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt

Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on edistää oppilaan suomen tai ruotsin kielen taitoa. Muiden perusopetuksen oppiaineiden opetuksen sekä laaja-alaisen osaamisen kehittämisen lähtökohtina ovat oppilaan aiemmat opinnot, tiedot ja taidot. Opetuksessa hyödynnetään toiminnallisia ja kokemuksellisia oppimisympäristöjä, monipuolisia opetusmenetelmiä ja kielen käyttöä eri kommunikatioympäristöissä. Luku- ja kirjoitustaidottomille oppilaille tarjotaan heidän taito- ja ikätasolleen soveltuvaa opetusta.

MISTÄ KIELENOPETUS ALOITETAAN?

Valmistavan opetuksen suomen tai ruotsin kielen opetuksen tavoitteena on kehittyvä alkeiskielitaito. Opetuksessa noudatetaan soveltuvin osin perusopetuksen suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuusoppimäärän opetussuunnitelman perusteita.

Alussa opiskellaan perusviestintää arkipäivän tilanteissa. Keskeistä on opiskeluun ja koulun arkeen liittyvän sanaston, käsitteiden ja fraasien oppiminen. Lisäksi opetuksen sisällöissä on tarpeen käsitellä suomalaista kulttuuria, esimerkiksi juhlapyyhiä ja tapoja sekä luontoa ja ympäristöä.

Kuullun ymmärtämisessä ja puhumisessa on keskeistä ääntämisen harjoittelu, kysymysten ja vastusten harjoittelu, perussanaston kartuttaminen sekä erityisesti suullisen ilmaisun harjoittaminen. Ääntämiseen ja erityisesti oppilaan äidinkielestä/äidin-

kielistä poikkeavien äänteiden harjoitteluun ja oppimiseen kannattaa kiinnittää erityistä huomiota. Lukemisessa ja luetun ymmärtämisessä keskitytään harjoittelemaan arkielämän ja koulun kannalta keskeistä sanastoa, lauseita ja lyhyitä tekstejä. Opiskellaan isot ja pienet kirjaimet, kirjain-äännevastavuuden periaate, äänteiden yhdistäminen toisiinsa ja tavujen rakentuminen. Opiskellaan myös oikea lukusuunta sekä harjoitellaan sanojen ja lauseiden lukemista äänne- ja tavutasolta edeten kohti sana-, lause- ja tekstitasoa.

Kirjoittamisessa keskeisiä sisältöjä ovat isojen ja pienten kirjainten kirjoittamisen opettelu sekä kielen keskeisten äännepiirteiden kirjoittamisen harjoittelu. Motoristen taitojen harjoittelu on myös tarpeen oppilaan hienomotoristen taitojen kehittämiseksi.

TAVOITTEENA MONIKIELISYYS

Valmistavaa opetusta voi tukea mahdollisuuksien mukaan oppilaan äidinkielellä, jos esimerkiksi äidinkielen resurssiopettaja tai koulunkäyntiavustaja on käytettävissä. Opetusta oppilaan omassa äidinkielessä annetaan mahdollisuuksien mukaan oppilaan omassa opinto-ohjelmassa määritellyllä tavalla. Valmistavan opetuksen oppilaita rohkaistaan käyttämään osaamistaan kieliä monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Oppilaan oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden tavoitteiden ja sisältöjen omaksumista. On tärkeää, että oppilas oppii viestimään kouluun ja opiskeluunsa liittyvistä asioista myös omalla äidinkielellään. Yhdessä huoltajien kanssa voidaan myös suunnitella tilanteita, joissa oppilas harjoittelee eri aihepiirien käsitteitä, asioiden ja ilmiöiden syy- ja

On tärkeää, että oppilas oppii viestimään kouluun ja opiskeluunsa liittyvistä asioista myös omalla äidinkielellään.

seuraussuhteita sekä opiskelussa tarvittavaa perussanastoa kotona. Näin oman äidinkielen sanavarasto saa monipuolista harjoitusta erilaisissa kielenkäyttötilanteissa.

Oppilaan kielellisten valmiuksien ja tarpeiden perusteella päätetään, sisältyykö hänen opinto-ohjelmaansa valmistavassa opetuksessa vieraiden kielten opiskelua. Monet valmistavaan opetukseen tulevat lapset ja nuoret osaavat jo englantia tai jotakin muuta koulussa opetettavaa vierasta kieltä. Vieraan kielen opiskelu voidaan aloittaa valmistavan opetuksen aikana, ja oppilaat voidaan integroida heille sopiviin ryhmiin. Oppilaat oppivat englannin tunnilla myös ”käänteisesti” suomea. Hyviä kokemuksia on saatu myös oman alkeisryhmän muodostamisesta niille oppilaille, jotka eivät ole aikaisemmin opiskelleet vierasta kieltä. Myös toisen kotimaisen kielen alkeiden opiskelu voidaan aloittaa jo valmistavan opetuksen aikana.

Al Ba Ba Da De Ee H Gg

3. Mistā ma

Shivan, 12 v, S

Idris, 10 v,

Mohanad,

4. Za for be

5. Za khro,

11. Ifrat, 11v, Ba

USEIN KYSYTTYÄ:

Voiko valmistavassa opetuksessa oleville oppilaille saada valtionavustuksia S2-opetukseen tai oman äidinkielen opetukseen?

Ei voi. Valmistavan opetuksen valtionosuutta saava oppilas voi osallistua samoihin suomi toisena kieleen opetuksen ja oman äidinkielen opetuksen ryhmiin perusopetuksen oppilaiden kanssa, mutta heitä ei lasketa valtionavustusta varten laskettavaan ryhmäkokoon.

MUIDEN OPPIAINEIDEN OPISKELU

Valmistavan opetuksen aikana muiden oppiaineiden opetuksen tavoitteet noudattavat soveltuvin osin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteita. Eri oppiaineet ja niissä käytettävä kieli ovat keskeistä opittavaa valmistavan opetuksen aikana, joten kielitietoiset työtavat ovat välttämättömiä kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena edellyttää sekä kielitietoista aineenopetusta että ainetietoista kielenopetusta. Kielitietoiset työtavat puolestaan edellyttävät opettajilta sekä yhteistyötä että yhteistä ymmärrystä kielen merkityksestä oppimisessa.

USEIN KYSYTTYÄ:

Voiko valmistavan opetuksen oppilas saada tukiopetusta?

Kyllä voi. Perusopetuslain mukaan jokaiselle opinnoissaan jälkeen jääneelle tulee antaa tukiopetusta, mutta erillistä valtionavustusta tukiopetukseen valmistavan opetuksen aikana ei ole.

ARVIOINTI JA TODISTUKSET

Valmistavan opetuksen päättyessä oppilaalle annetaan osallistumistodistus, jossa kuvataan opetuksen laajuus ja sisältö sekä oppilaan edistyminen. Valmistavan opetuksen oppilasta ei arvioida numeerisesti, vaan arviointi on sanallista ja oppilaan itsearviointiin edellytyksiä kehittävää. On tärkeää, että arviointiin osallistuvat kaikki oppilasta opettavat opettajat.

Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena edellyttää sekä kielitietoista aineenopetusta että ainetietoista kielenopetusta.

Valmistavasta esi- tai perusopetukseen

Valmistavan opetuksen aikana oppilaita integroidaan oppilaan ikätasoa vastaaviin suomen- tai ruotsinkielisiin esi- tai perusopetuksen opetusryhmiin heidän oman opinto-ohjelmansa mukaisesti. Integroinnin tavoitteena on edistää opiskelunvalmiuksien ja suomen tai ruotsin kielen taidon kehittymistä sekä laaja-alaisen osaamisen ja eri oppiaineiden sisältöjen omaksumista. Integroinnin avulla oppilas saa kokemusta autenttisesta oppimisen kieliympäristöstä. Integrointi tukee myös oppilaan kotoutumista.

Oppilas voi suorittaa perusopetuksen oppiaineiden oppimääriä tai niiden osia jo valmistavan opetuksen aikana erityisessä tutkinnossa. Jos oppilas siirtyy valmistavasta opetuksesta esimerkiksi 8. tai 9. vuosiluokalle tai jatkaa perusasteen opintoja aikuislukiossa, tulee hänen suorittaa taito- ja taideaineiden pakollisia opintoja valmistavan opintojen aikana. Eriytyiseen tutkintoon liittyvissä järjestelyissä tehdään yhteistyötä aineenopettajien kanssa: oppilas voi osallistua kyseisen oppiaineen oppitunneille, tehdä osan opinnoista valmistavan opetuksen ryhmässä tai hänen taitonsa voidaan arvioida muuten. On tärkeää, että myös oppilaan aikaisempi opiskelu taito- ja taideaineissa selvitetään.

Valmistavan opetuksen jälkeen kielen oppiminen jatkuu ja painopiste siirtyy yhä enemmän tiedonalojen kieleen. Tiedonalojen kielen opetus aloitetaan valmistavassa opetuksessa, mutta varsinaisesti sitä opitaan perusopetuksessa eri oppiaineiden tunneilla. Kielitietoisten työtapojen käyttö auttaa paitsi valmista-

vasta perusopetukseen siirtyviä, hyödyttää myös kaikkia oppilaita ja eriyttää opetusta luontevasti ja joustavasti.

Oppilaan siirtyminen perusopetukseen suunnitellaan yhteistyössä huoltajien sekä oppilasta opettavien opettajien, tarvittaessa koulun oppilashuollon henkilöstön sekä oppilaan perusopetuksen koulun määräytymistä koordinoivien henkilöiden kanssa.

VALMISTAVA OPETUS ON KOULUN YHTEINEN ASIA

Valmistava opetus niveltyy osaksi perusopetusta ja koulun toimintakulttuuria. Yhteistyö ja työnjako valmistavan opetuksen ja perusopetuksen välillä on tärkeää määritellä ja tehdä koulu yhteisö tietoiseksi valmistavan opetuksen tavoitteista. Rehtori ja koulun johto ovat tässä avainasemassa. On keskeistä ymmärtää, että valmistava opetus ei tee oppilaasta valmistava perusopetukseen, vaan antaa valmiuksia esi- ja perusopetusta varten.

Valmistavan opetuksen opettaja tekee yhteistyötä

- luokan- ja/tai aineenopettajan kanssa: opetuksen suunnittelu ja yhteisarviointi esimerkiksi taito- ja taideaineissa
- S2-opettajan kanssa: suomen kielen opetuksen suunnitelmallisuus ja jäsentyneisyys alusta lähtien
- laaja-alaisen erityisopettajan kanssa: oppimisvaikeuksien varhainen tunnistaminen, erityisopetuksen menetelmien hyödyntäminen
- resurssiopettajan kanssa: katkeamaton polku valmistavasta perusopetukseen

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Jokaisella oppilaalla on oikeus tukiopetukseen. Valmistavassa opetuksessa on tärkeää mahdollisen tehostetun tai erityisen tuen tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukitoimien käynnistäminen. Moniammatillinen yhteistyö myös huoltajien kanssa on ensiarvoisen tärkeää, sillä heillä on tietoa oppilaan kasvusta ja kehityksestä sekä mahdollisista aikaisemmista oppimiseen liittyneistä haasteista.

KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ

Kodin ja koulun yhteistyön edellytyksenä on yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja kunnioittava vuorovaikutus oppilaan oppimisen ja kasvamisen tukemiseksi. Huoltajille annetaan tietoa suomalaisesta koulusta ja koulutusjärjestelmästä, opetussuunnitelmasta, oppilaan arvioinnista, opetusmenetelmistä sekä oppilaan omasta opinto-ohjelmasta. Keskeistä on myös tiedon antaminen perusopetukseen siirtymisestä sekä perusopetuksen jälkeisistä jatko-opintomahdollisuuksista.

OPPILASHUOLTO

Oppilashuollon palvelut on tarkoitettu myös valmistavan opetuksen oppilaille. Valmistavan opetuksen oppilaiden lisähaasteena on se, että oppilaat saattavat samanaikaisesti työstää sekä maahanmuuttoon liittyviä asioita että omaan ikäkauteensa kuuluvia kasvamisen prosesseja.

Käytännön tilanteissa voidaan hyödyntää kulttuuritulkkeina esimerkiksi oman äidinkielen opettajia. He voivat avartaa koulun toimijoiden näkökulmaa ja auttaa ymmärtämään oppilaan elämäntilanteen

Kodin ja koulun yhteistyön edellytyksenä on yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja kunnioittava vuorovaikutus oppilaan oppimisen ja kasvamisen tukemiseksi.

taustoja sekä myös tarjota konkreettisia ratkaisuehdotuksia eri tilanteisiin. Myös erilaisissa oppimiseen liittyvissä ongelmissa heiltä voi saada tarkempaa tietoa oppilaan osaamisen tasosta. Varsinaiseen tulkkaukseen tarvitaan kuitenkin aina asioimistulkki.

OPPILAANOHJAUS

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden ja heidän perheidensä perehdyttäminen ja opastus suomalaisen koulujärjestelmän erilaisiin vaihtoehtoihin on ensiarvoisen tärkeää. Sekä oppilaiden että huoltajien tulee saada tietoa siitä, mitä seurauksia eri opintojen valinnoilla ja ratkaisuilla on jatko-opintoja ajatellen. Tämä koskee erityisesti perusopetuksen päättövaiheessa Suomeen muuttaneita oppilaita.

Lisää aiheesta

KIRJOJA JA MUITA JULKAISUJA

Arvonen, A., L. Katva & A. Nurminen, 2010. Maahanmuuttajien oppimisvaikeuksien tunnistaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Cantell, H. 2010. Ratkaiseva vuorovaikutus. Pedagogisia kohtaamisia lasten ja nuorten kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Gyekye, M., R. Kurki, M. Muukkonen 2010a. Avainsanoja: S2. Tehtäv vihko A. Helsinki: Tammi.

Gyekye, M., R. Kurki, M. Muukkonen 2010b. Avainsanoja: S2. Tehtäv vihko B. Helsinki: Tammi.

Gyekye, M., R. Kurki, M. Muukkonen 2014. Avainsanoja: S2. Opettajan opas. Helsinki: SanomaPro.

Klemelä, K., A. Tuittu, A. Virta & R. Rinne (toim.) 2011. Vieraina koulussa? Monikulttuurinen koulu oppilaiden, vanhempien, opettajien ja rehtoreiden kokemana. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta.

Kuukka, K. 2009. "Sen yhteisen hyvän löytäminen." Rehtorin eettinen johtaminen monikulttuurisessa koulussa. Tampere: Tampere University Press.

Lappalainen, U. & E. Vesterinen-Sumu 2010. Aamu. Suomen kielen kuvasanakirja. Helsinki: Opetushallitus.

Latomaa, S. (toim.) 2007. Oma kieli kullan kallis. Opas oman äidinkielen opetukseen. Helsinki: Opetushallitus.

Launikari, M. & S. Puukari (toim.) 2005. Multicultural Guidance and counselling. Theoretical Foundations and Best Practices in Europe. CIMO/University of Jyväskylä, Institute for Educational Research.

Mertaranta, T. & L. Kushtshenko 2011. Eka suomi. Helsinki: Opetushallitus.

Mickos, A., I. Carlson & H. Harju 2006. Kielitaito puhkeaa kukkaan. Helsinki: Folkhälsan Mittnyland.

Mustaparta, A-K. (toim.) 2015. Kieli koulun ytimessä – näkökulmia kielikasvatukseen. Opetushallitus. Oppaat ja käsikirjat 2015:15.
<http://live.grano.fi/tuotanto/o/opetushallitus/>

Nissilä, L., M. Martin, H. Vaarala & I. Kuukka 2006. Saako olla suomea? Opas suomi toisena kielenä -opetukseen. Helsinki: Opetushallitus.

Paavola, H. 2007. Monikulttuurisuuskasvatus päiväkodin monikulttuurisessa esiopetusryhmässä. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Pollari, J. & M-L. Koppinen 2011. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Päivärinta, M. & L. Nissilä (toim.) 2010. Perusopetukseen valmistava opetus – opetussuunnitelmatyöstä käytäntöön. Helsinki: Opetushallitus.

Vaarala, H., N. Reiman, J. Jalkanen & L. Nissilä 2016. Tilanne päällä! Näkökulmia S2-opetukseen. Helsinki: Opetushallitus.

AIHEESEEN LIITTYVIÄ SIVUSTOJA

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet:
http://www.oph.fi/download/175613_perusopetukseen_valmistavan_opetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf

Perusopetukseen valmistava opetus – usein kysyttyä:
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/kieli-_ja_kulttuuriryhmat/maahanmuuttajataustaiset_oppilaat/perusopetukseen_valmistava_opetus

Opetushallituksen Maahanmuuttajien koulutus-sivusto
www.edu.fi/maahanmuuttajat

Opetushallitus
PL 380
(Hakaniemenranta 6)
00531 Helsinki

oph.fi